

काचीव पु० रैषत् जीवयति जीव-णिच्-अच् कोः कादेशः ।
 १ योभाञ्जनवृक्ष अमरः २ गौतमात् शूद्राया मौशीनर्यां
 जाते पुत्रभेदे । “शूद्रायां गौतमो यत्र महात्मा संशि-
 तव्रतः । औशीनर्यामजनयत् काचीवाद्यान् सुतान् मुनिः”
 भा० स० २० अ० मगधदेशवर्त्तने । यत् । काचीवकोऽपि
 योभाञ्जनवृक्षे पु० शब्दच० ।

काचीवत् पु० दोषतमस कषेः शूद्रायामुत्पत्तेः पुत्रभेदे तदुत्-
 पत्तिकथा “गौतमादिभिः पुत्रैर्वृद्धा उडुपेन गङ्गा-
 न्मवि निःक्षिपं दोषमसमुपक्रम्य” भा० आ० १०४ अ०
 उडुप्ता यथा तन्तु राजा बलिर्क्षीम सर्वधर्म्मविशारदः ।
 अपश्यन्मज्जनगतः स्रोतसाभ्याससागतम् । जपाह चैनं
 धर्म्मात्मा बलिः सत्यपराक्रमः । ज्ञात्वा चैनं स धर्मे-
 ष्वपुत्राये भरतर्षभ ! । सन्तानार्थं महाभाग ! भार्यासु
 मम मानद । । पुत्रान् धर्म्माधिक्यलाभतुत्पादवित्तमर्हसि ।
 एवमुक्तः स तेजस्वी तं तथेत्युक्तावाट्टविः । तस्मै स
 राजा स्त्रां भार्यां सुदेष्णां प्राहिणोत्तदा । अन्वं दृष्ट्वा
 तं मत्वा न सा देवो जगाम ह । खान्त धात्रेयिकां
 तस्मै दृष्ट्वा प्राहिणोत्तदा । तस्यां काचीवदादीन् स
 शूद्रयोनाट्टविर्जयौ । जनयामास धर्म्मात्मा पुत्रानेका-
 दशैव त । काचीवदादीन् पुत्रांस्तान् दृष्ट्वा सर्वानधीयतः ।
 उवाच तन्मपि राजा समेम इति भारत । नेष्टुवाच
 महर्षिस्तं समेम इति चात्रवीत् । शूद्रयोगौ मया हीमे
 जाताः काचीवदादयः । अन्वं दृष्ट्वा मां दृष्ट्वा सुदेष्णा
 महिषो तव । अपमन्य ददौ मूढा शूद्रां धात्रेयिकां मम” ।
 इत्यहं कौशिकपतिरि गौतमे मुनिभेदे । “अथ काची-
 वतः पुत्रं गौतमस्य महात्मनः । सुश्राव तपसि आन-
 सुदारं चण्डकौशिकम्” भा० स० १६ अ० । “काचीवानौ-
 शिकचैव नाविकेतोऽय गौतमः” ४ अ० । अत्र प्रथमिह-
 शात् काचीवतोऽन्य पुत्र गौतमः “ततो राजमृहं गच्छे-
 क्रोधसेवो नराधिप । उपस्पृश्य ततस्तत्र काचीवानिव-
 मोदते” भा० व० ८ अ० । “काचीवान गौतमोऽतस्तत्र”
 भाग० १, ६, ५ । ४ राजभेदे च । “सुहोत्रं सन्तदवृष्टं
 काचीवन्तं महाद्युतिम्” भा० आ० १ अ० । अत्र-
 विविधविख्यातम्पदकथने ।

काचीवत् पुंस्त्री कचीवतीमुनेरपत्यम् अण् लक्ष्मिदेवियण् वा
 १ कलोवटपत्ने २ तवर्म्ममन्त्रान् च स्त्रियां ङोप । सा च
 व्युपिताश्वस । भद्राख्यायां भार्यायां तदितिष्ठत भा०
 आ० १२१ अ० यथा—

“काचीव काचीवती चास्य भार्या परमसम्पत्ता । भद्रा
 नाम मनुष्येन्द्र ! रूपेणासदृशी भुवि । कामयानासहस्रौ च
 परस्परमिति श्रुतम् । स तस्यां कामसम्पन्नो यच्छ्रया
 समपद्यत । तेनाचिरेण कालेन जगामास्तमिवांशुमान् ।
 तस्मिन् प्रेते मनुष्येन्द्रे भार्यास्य भयदुःखिता । अमुता
 पुरुषव्याघ्र ! विह्वलामेति नः श्रुतम् । भद्रा परमदुःखार्ता
 तन्निबोध जनाधिप ! । भद्रोवाच । नारी परमधर्म्मज्ञः !
 सर्वा भर्त्तृविनाशिता । पतिं विना जीवति या न सा
 जीवति दुःखिता । पतिं विना मृतं श्रेयो भार्याः
 क्षत्रियपुङ्गव ! । त्वन्नतिं गन्तुमिच्छामि प्रवीदस्व नयस्व
 मम । तया हीना क्षणमपि नाहं जीवितुस्तुष्टे ।
 प्रसादं कुरु मे राजक्षितस्त्र्यं नयस्व माम् । पृथतोऽनुग-
 मिष्यामि समेषु विषमेषु च । त्वामहं नरार्हाहू ।
 गच्छन्ममनिवर्त्तिनम् । ज्ञातेवाहुगता राजन् ! सततं वश-
 वर्त्तिनी । भविष्यामि नरव्याघ्र ! नित्यं प्रियङ्गिते रता ।
 अद्यप्रभृति मां राजन् ! कटा हृदयशेषणाः । आध-
 योऽभिभविष्यन्ति त्वास्ते पुष्करेक्षणाः । अभान्यया मया
 नूनं विमुक्ताः सहचारिणः । तेन मे विप्रयोगोऽय-
 क्षपपक्षस्त्वया सह । विप्रमुक्ता तु या पत्या सुहृत्समपि
 जीवति । दुःखं जीवति सा पापा नरकस्थेव पार्थिव ! ।
 संयुक्ता विप्रमुक्ताश्च पूर्वदेहे कृता मया । तदिदं
 कर्म्मभिः पार्ष्णः पूर्वदेहेषु सञ्चितम् । दुःखं मामनु-
 सम्प्राप्तं राजंस्त्वद्विप्रयोजम् । अद्यप्रभृत्यहं राजन् !
 कुशसंस्तरयायिनी । भविष्याम्यसुखाविता त्वहर्चनपरा-
 यणा । दर्शयस्व नरव्याघ्र ! शाधि मामनुखान्विताम् ।
 क्षपणां नाथ ! क्षपणं विष्मन्तीं नरेन्द्रे ! । कुन्यवाच ।
 एवं वक्तुमिदं तस्यां विह्वलपत्न्यां पुनः पुनः । त एवं
 संपरिपूज्य वाकिजान्निर्दिताऽभवत् । उत्तिष्ठ भद्रे ! गच्छ
 त्वं ददानीह वरं तव । जनयिष्याम्यपत्न्यानि त्वत्पुत्र-
 चादृष्टासिनि । । आत्मकीये वरातोहे ! शयनीये चतुर्ह-
 रीम् । अष्टमे वाप्युतौ ज्ञाता संविशेषा मया सह ।
 एवमुक्ता तु सा देवी तथा चक्रे पतिव्रता । यद्योक्तमेव
 तदाक्यं भद्रा पुत्रार्थिनी तदा । सा तेन सुषुप्ते देवी श्वेन
 भरतर्षभ । त्रीन् राजाचतुरो सद्गम सुतान् भरत
 ससम !”

[स्त्रियां जातित्वात् ङीष् ।

काग पुंस्त्री केति शब्दं गायति गो-क । काके जटा० ।
 कागद न० कागः काकवर्णोमस्यादिर्दीयतेऽत एव डा-धजर्थे, क
 कागेन कागवर्णेन मस्यादिना दायति श्रुयति वा दे-योधे